

Sygn. akt: I C 956/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2016 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Katarzyna Karpińska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Kamila Salamońska

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2016 r. w Toruniu

sprawy z powództwa M. Z.

przeciwko (...) SA w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) SA w W. na rzecz powoda M. Z. kwotę 2.400,00 zł (dwa tysiące czterysta złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 czerwca 2016r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części powództwo oddala;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 144,00 zł (sto czterdzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów sądowych;

IV. orzeka, iż koszty zastępstwa procesowego między stronami znoszą się wzajemnie.

Sygn. akt I C 956/16

UZASADNIENIE

Powód M. Z. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) SA w W. kwoty 2.880 zł tytułem zwrotu środków z polisy nr (...)z powodu naruszenia art. 385⁽¹⁾ k.c. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 czerwca 2016r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż pozwany po rozwiązaniu umowy przez powoda nie wypłacił mu kwoty odpowiadającej wysokości pobranej opłaty likwidacyjnej (2.880zł). Powód podkreślił, iż narzucone przez pozwanego opłaty likwidacyjne, wartość wykupu kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interes a więc naruszają art. 385¹ k.c

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany wskazał, iż powód przed przystąpieniem do umowy otrzymał, zapoznał się i zaakceptował treść Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na Życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym ze składką podstawową opłaconą regularnie - Plan Inwestycyjny Premia – index PRE/08/07/18.

Pozwany zakwestionował stanowisko powoda, iż postanowienia obowiązującego powoda wzorca odnoszące się do ustalenia wartości świadczenia wypłaconego w wyniku rozwiązania umowy stanowią tzw. klauzule niedozwolone gdyż jest to świadczenie główne stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc, a także nie są sprzeczne z dobrymi obyczajami. W ocenie pozwanego adekwatność poniesionych przez niego kosztów z wysokością Wartości Wykupu Całkowitego w pierwszych latach polisowych, ustalona zgodnie z zapisami OWU, uzasadnia oddalenie powództwa w całości. Wskazał również, iż fakt wprowadzenia opłaty likwidacyjnej nie godzi w prawa konsumenta. Wbrew twierdzeniom powoda opłata likwidacyjna i wypłata Wartości Wykupu w związku z przedterminowym rozwiązaniem umowy nie jest elementem świadczenia powoda przewidzianym w umowie wzajemnej, które powinno być ekwiwalentne do świadczenia spełnianego przez pozwanego. Pozwany podkreślił, iż w przedmiotowej sprawie nie występuje ani sprzeczność z dobrymi obyczajami ani rażące naruszenie interesów powoda. Na rozprawie w dniu 16 listopada 2016r. pełnomocnik pozwanego z ostrożności procesowej wniósł w przypadku uwzględnienia powództwa o pomniejszenie żądania o kwotę 480 zł przyznaną powodowi tytułem bonusu.

Sąd Rejonowy ustalił co następuje:

W dniu 23 lutego 2010 r. M. Z. zawarł umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną Plan Inwestycyjny z (...) SA w W.. Wysokość składki wynosiła 200 zł miesięcznie. Umowa ubezpieczeniowa została zawarta na podstawie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia Plan Inwestycyjny Premia – index PRE/08/07/18. Przedmiotem ustaleń między M. Z. a pośrednikiem była wysokość składki i okres płatności. Pozostałe warunki umowy nie podlegały negocjacji.

Zgodnie z §30 OWU ubezpieczony mógł w każdym czasie wypowiedzieć umowę poprzez doręczenie Towarzystwu oświadczenie o wypowiedzeniu w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Umowa ulega rozwiązaniu z dniem złożenia Towarzystwu wypowiedzenia (§ 33 punkt 1). Towarzystwo dokona umorzenia jednostek uczestnictwa zewidencjonowanych na rachunku podstawowym oraz na rachunku dodatkowym, po cenie jednostek uczestnictwa obowiązującej w dniu wyceny danego ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego, następującego nie później niż w terminie 24 dni od dnia rozwiązania umowy ubezpieczenia (§ 29 ust. 1). Kwota wartości wykupu przeznaczona do wypłaty jest pomniejszana o należną opłatę likwidacyjną oraz opłatę od wykupu w wysokości określonej w Tabeli opłat i limitów (§ 29 ust. 4). W 1 i 2 roku polisy opłata likwidacyjna wynosiła 2,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, w 3, 4, 5, roku – 1,5 składki podstawowej za 1 rok polisy, w 6 roku – 1,4 składki podstawowej za 1 rok polisy, 7 roku - 1,2 składki podstawowej za 1 rok polisy i dalej stopniowa malała, by od 11 roku polisy wynieść 0 (ust. 11 tabeli opłat i limitów).

W dniu 30 maja 2016r. umowa została rozwiązana na skutek złożenia przez M. Z. wniosku o wypłatę wartości wykupu. Wartość podstawowa umowy została ustalona przez towarzystwo ubezpieczeniowe na kwotę 14.365,97 zł., przy czym koszty nominalne dla polisy wyniosły 3.377,62 zł (koszty prowizyjne, pozaprowizyjne, administracyjne początkowe i obsługowe). Przyznano M. Z. bonus w kwocie 480 zł. Pobrane także zostały opłaty: - opłata za zarządzanie 1.525,51zł, opłata administracyjna 885,82 zł, opłata za ryzyko – 9,42 zł, opłata likwidacyjna 2.880 zł, opłata od wykupu – 143,09 zł. M. Z. wypłacono kwotę 11.342,31 zł.

M. Z. wezwał (...) SA w W. do zwrotu kwoty 2.880 zł tytułem nienależnie pobranej opłaty likwidacyjnej.

Bezsporne i dowód: polisa wraz z OWU – k. 16-30, informacja o wartości wykupu – k 31, wezwanie do zapłaty wraz z dowodem nadania – k. 32-33, szczegółowe rozliczenie polisy – k. 98-112, wniosek o zawarcie umowy – k. 113 - 116, przesłuchanie powoda – k 178-179 , 00:06:04 – 00:18:51 z dnia 16.11.2016r.

Sąd Rejonowy zważył co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny ustalono na podstawie okoliczności bezspornych, dokumentów urzędowych i prywatnych przedłożonych przez obie strony, których autentyczność i prawdziwość nie budzi wątpliwości.

Sąd Rejonowy dał wiarę również twierdzeniom powoda, który w sposób logiczny i spójny przedstawił okoliczności zawarcia umowy.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu wiedzy aktuarialnej bowiem okoliczności, których miałyby dotyczyć opinia nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, tym bardziej, iż strona powodowa nie kwestionowała wyliczeń przedstawionych przez pozwanego, poza opłatą likwidacyjną.

Roszczenie powoda co do zasady było uzasadnione z uwagi na treść przepisu art. 385¹ kc.

Zgodnie z art. art. 385¹ kc, aby można było uznać klauzulę za abuzywną muszą zostać spełnione cztery przesłanki: umowa musi być zawarta z konsumentem, postanowienia tej umowy nie zostały uzgodnione z konsumentem w sposób indywidualny, a ponadto kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, co jednak nie dotyczy głównych świadczeń stron, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego (art. 385³ punkt 17 kc).

Pozwany zawarł umowę powszechnie określaną jako umowa ubezpieczenia z funduszem kapitałowym. W istocie rzeczy nie jest to jednak umowa ubezpieczenia tylko umowa o charakterze mieszanym, z elementami ubezpieczenia na życie oraz postanowieniami charakterystycznymi dla umów, których celem jest inwestowanie kapitału, przy czym z uwagi na wysokość świadczenia ubezpieczeniowego element ochronny ma charakter symboliczny, natomiast zdecydowanie dominuje aspekt kapitałowy (vide: uzasadnienie wyroku SN z 18.12.2013r., I CSK 149/13).

Nie budzi wątpliwości fakt, iż w przedmiotowej sprawie powód jako konsument zawarł umowę z pozwanym, który jest przedsiębiorcą. Realnie, poza kwestią wysokości składki i okresu płatności, powód nie miał rzeczywistego wpływu na kształtowanie treści postanowień umowy, a co za tym idzie nie zostały one z nim „uzgodnione indywidualnie”.

Postanowienia o treści zbliżonej do zasad ustalania wartości wykupu według Ogólnych Warunków Ubezpieczenia Plan Inwestycyjny Premia – index PRE/08/07/18 są powszechnie uznawane przez sądy za niedozwolone na podstawie art. 385⁽¹⁾§ 1 kc (patrz np. wyrok SN z 18.12.2013r., I CSK 149/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie 26.06.2012r., VI ACa 87/12 i z 14.05.2010r., VI ACa 1175/09 oraz wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 18.11.2013r., XVII AmC 12373/12). Wskazuje się przy tym, że przejęcie przez ubezpieczyciela całości lub znacznej części środków, zgromadzonych na rachunku, w oderwaniu od rozmiaru uiszczonych przez ubezpieczającego składek, rażąco narusza interes konsumenta, a nadto jest wyrazem nierówności stron stosunku zobowiązaniowego, kształtując prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Sąd Rejonowy ocenę tą w całości podziela. Chybiony jest przy tym zarzut pozwanego, iż kontrola wzorca w tym zakresie nie jest możliwa ponieważ chodzi o jednoznacznie sformułowane postanowienie, określające główne świadczenie ubezpieczyciela. Wartość wykupu nie jest świadczeniem ubezpieczyciela tylko ubezpieczającego. Nie jest to jego główne świadczenie gdyż takim jest wyłącznie składka ubezpieczeniowa.

Zakwestionowane postanowienie umowne nakłada na konsumenta obowiązek poniesienia - w razie wypowiedzenia umowy przed upływem 10 lat – wartości wykupu (opłaty likwidacyjnej) pochłaniającej wszystkie środki zgromadzone na jego rachunku podstawowym, jeśli wypowiedzenie umowy następuje w ciągu dwóch pierwszych lat trwania umowy oraz znaczną ich część w następnych latach i to bez względu na wysokość uiszczanej przez konsumenta składki oraz bez względu na wartość zgromadzonych na rachunku środków. Należy podzielić pogląd, że przejęcie przez ubezpieczyciela całości lub znacznej części tych środków w oderwaniu od rozmiaru uiszczonych przez ubezpieczającego składek rażąco

narusza interes konsumenta, a ponadto jest wyrazem nierówności stron tego stosunku zobowiązaniowego, gdyż kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Ubezpieczyciel nie przedstawił konkretnych danych, pozwalających na weryfikację w postępowaniu sądowym prezentowanej tezy o kompensacyjnym charakterze wartości wykupu mającej wyrównać pozwanemu uszczerbek majątkowy, jakiego doznaje on na skutek wypowiedzenia umowy przez klienta przed upływem 10 lat od jej zawarcia. Mechanizm ustalania wysokości oraz okres i sposób wypłacania przez ubezpieczyciela prowizji należnej pośrednikowi za pozyskanie klienta zależy wyłącznie od ubezpieczyciela, a ubezpieczający nie ma żadnego wpływu na te kwestie, mimo że ostatecznie mają one decydujące znaczenie dla jego interesów majątkowych w razie wypowiedzenia umowy. Pozwany nie wykazał więc racjonalnego i dającego się zaakceptować powiązania kosztów i ryzyka ubezpieczyciela z wysokością wartości wykupu. Konsument jako strona słabsza umowy nie może ponosić całości kosztów prowadzonej działalności gospodarczej ubezpieczyciela, o których to w sposób rzetelny, prawdziwy i pełny nie został poinformowany przy podpisaniu danej umowy. Z pewnością podstawą do obciążenia konsumenta całością kosztów prowadzonej działalności gospodarczej w przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia na życie nie jest art. 18 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej. Przepis ten stanowi o obowiązku dokonania takiej kalkulacji składki, by umożliwiała ona wykonywanie wszelkich zobowiązań z umowy ubezpieczenia i pokrycia kosztów działalności ubezpieczeniowej zakładu ubezpieczeń. W przepisie tym jest mowa o kalkulacji składki, a nie o określeniu „świadczenia wykupu”, „opłaty likwidacyjnej”.

W ocenie Sądu, przedmiotowa klauzula dotycząca wysokości świadczenia wykupu ma w istocie charakter rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego.

Zdaniem Sądu na uwzględnienie zasługiwał wniosek pozwanego o pomniejszenie kwoty żądanej przez powoda o 480 zł przyznanej tytułem bonusu. Bonus ze swej istoty ma charakter uznaniowy. Z OWU nie wynika obowiązek udzielenia takiego bonusu, a zatem stanowił on wyraz dobrej woli pozwanego i był związany z rozliczeniem między stronami opartym na zasadach wynikających z OWU. W związku z zasadnym zakwestionowaniem przez powoda jednego z istotnych elementów tego rozliczenia pozwany uznał, iż brak jest podstaw do udzielenia takiego bonusu. W ocenie Sądu wola pozwanego ma decydujące znaczenie w tym zakresie bowiem kwestia udzielenia bonusu nie była objęta porozumieniem stron.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 410 kc w zw. z art. 385¹ kc., Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.400,00 zł (dwa tysiące czterysta złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 czerwca 2016r. do dnia zapłaty, zaś w pozostałej części powództwo oddalił.

O odsetkach orzeczono w oparciu o art. 481 § 1 kc, przy czym odsetki winny być zasądzone od dnia 24 czerwca 2016r., tj po upływie 14 dni od dnia doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty w dniu 09.06.2016r..

O kosztach orzeczono w oparciu o art. 102 kc. Wskazanie w tym przepisie na dopuszczalność odstąpienia od zasady odpowiedzialności za wynik procesu jedynie w wypadkach wyjątkowych ("szczególnie uzasadnionych") wyłącza możliwość stosowania wykładni rozszerzającej. Ocena, czy taki wypadek rzeczywiście zachodzi, pozostawiona została uznaniu sądu. Musi ona mieć na względzie całokształt okoliczności sprawy. Chodzi tu nie tylko o okoliczności związane z przebiegiem procesu, ale również pozostające poza jego obszarem (np. stan majątkowy stron, ich sytuacja życiowa). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z punktu widzenia zasad współżycia społecznego. Kryteria pomocne przy rozstrzygnięciu o istnieniu czy też nieistnieniu przesłanek zastosowania zasady słuszności wskazane zostały w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego. Sposób skorzystania z art. 102 jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstąpienie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej spór (zob. wyroki SN: z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 192/09, Lex nr 584735 i z dnia 27 maja 2010 r., II PK 359/09, Lex nr 603828 oraz postanowienia SN: z dnia 19 października 2011 r., II CZ 68/11, Lex nr 1044004 i z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZ 17/12, Lex nr 1164739). O tym, czy w konkretnej sprawie zachodzi "szczególnie uzasadniony wypadek" w rozumieniu art. 102, decyduje m.in. sposób prowadzenia procesu przez stronę przegrywającą sprawę.

Jeżeli prowadzi ona proces w sposób niełojalny, np. przez usiłowanie wprowadzenia sądu w błąd, albo celowo dąży do przewleczenia procesu lub zwiększenia jego kosztów, to nie zasługuje na potraktowanie jej w uprzywilejowany sposób i na zwolnienie od zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi (zob. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, Lex nr 7366).

Zdaniem Sądu zasady słuszności wskazują, iż koszty procesu w zakresie opłaty sądowej pozwany winien zwrócić powodowi, natomiast każda ze stron poniesie koszty zastępstwa procesowego związane ze swym udziałem w sprawie. Zważyć należy, iż powód zawarł umowę wysoce niefrasobliwie, nie zapoznając się z istotnymi warunkami umowy, nie rozumiejąc mechanizmu umowy a jednocześnie nie widząc potrzeby konsultacji z fachowcem w tym zakresie. Takie zachowanie niewątpliwie przyczyniło się do konieczności skierowania sprawy na drogę sądową.